Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

MEDDELELSER

FRA

DET STATISTISKE BUREAU.

FÖRSTE SAMLING.

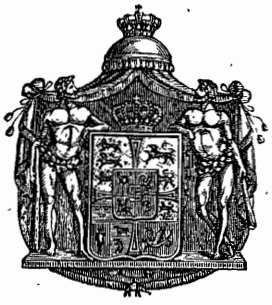

KJÖBENHAVN.

TRYKT I BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI.

1852.

Det statistiske Bureau lader oftere paa Ministeriernes Opfordring til Omdeling blandt Rigsdagens Medlemmer eller til andet Brug trykke Betænkninger eller Indberetninger, som det har afgivet. Ved slig Leilighed har Man, da saadanne löse Ark saa lidet egne sig til Opbevaring og derfor saa let gaae tabte, ladet tage en Deel Aftryk med fortlöbende Pagina, og ved hertil at föie nogle af de meest til Offenliggjörelse sig egnende statistiske Oplysninger, som paa Opfordring fra Autoriteternes Side ere blevne tilveiebragte af Bureauet, eller paa anden Maade komne samme tilhænde, ere disse „Meddelelser fra det statistiske Bureau" fremkomne, med hvis Udgivelse der herved gjöres en Begyndelse.

IX.

Oplysning om de med Kjöbstæderne i Kongeriget Danmark forenede Landdistrikter.

Til en Deel Kjöbstad-Kirker söge foruden Kjöbstad-Indvaanerne og Beboerne af den Deel af Kjöbstad-Jorderne, som maatte være særlig bebyggede, tillige Beboere af nærliggende Jorder, som ikke höre til Kjöbstadens Jorder, saa at det paagjældende Sogn bestaaer baade af Kjöbstad- og Land-Befolkning. I saa Fald danne begge Dele af Sognet undertiden een Commune; men oftere danne de dog enten en Commune hver for sig med særlig Communalbestyrelse, eller de danne i visse communale Henseender en Eenhed, i andre derimod ikke, saa at de kun for en Deel have en særskilt Bestyrelse.

Da der oftere har været Brug for Oplysninger om dette Forhold, har Indenrigsministeriet paalagt Undertegnede Chef for det statistiske Bureau derom at afgive en fuldstændig Beretning, og det er dette Paalæg jeg efterkommer ved at fremsætte Følgende:

Roeskilde Domkirke-Sogn indbefatter kun Roeskilde Kjöbstadcommune, men ikke noget Landdistrikt. De saakaldte „Klosterhuse", der ligge nordfor Roeskilde Jomfruklosters Have og paa dets Grund, söge vel Kjöbstadens Kirke og Skole, og ere paa Grund heraf ansatte til Afgift af Formue og Leilighed til Kjöbstadens Commune; men i enhver anden Henseende ere bemeldte faa, tildeels jordlöse, Fæste- og Leie-Huse uden communal Forbindelse med Kjöbstaden, og henhöre under Leire Herreds Jurisdiktion. Dette Forhold, der

formentlig har sin Oprindelse fra de nævnte Huses Beliggenhed i Kjöbstadens umiddelbare Nærhed, har efter Magistratens og Borgerrepræsentationens Erklæring bestaaet i en lang Række af Aar, uden at nogen sikker Oplysning hidtil har været at udfinde om, til hvilken Tid Forbindelsen er indtraadt, eller om den er stöttet paa nogen retlig Grund.

Kjöge Kjöbstad-Commune er forenet med et Landdistrikt, som bestaaer af Hovedgaarden Gammel-Kjögegaard med nogle faa Huse i Ramsö Herred, Kjöbenhavns Amt, samt Byerne Gammel-Kjöge og Sönder-Kjöge i Bjeverskov Herred, Præstö Amt. Dette Landdistrikt har intet særskilt Sogneforstanderskab eller anden Bestyrelse, men har Skole- og Fattigvæsen fælles med Kjöbstaden Kjöge, og er repræsenteret i Kjöbstadens Skole- og Fattig-Commissioner ved et af Distriktets Beboere valgt Medlem, (men ikke i Kirke-Inspektionen eller Kjöbstadens andre Commissioner); og det udreder for Tiden $^1/_9$ af Pengebidraget til Skole- og Fattigvæsenet. Kirke-Tienden af Landdistriktet eies af Kjöge Kirke. Skjöndt Landdistriktet i alle andre Henseender betragtes som et Hele, danner det derimod to Lægd, Kjöge Lægd under Kjöbenhavns Amt, og Gammel-Kjöge Lægd under Præstö Amt, formentlig paa Grund af deres Beliggenhed i forskjellige Amter. Landdistriktets Folkemængde udgjör 295 Mennesker; dets Hartkorn er c. 75 Tdr. Ager og Eng.

Helsingör Kjöbstad-Commune er ikke forbundet med noget Landdistrikt. Af Kjöbstadens Jorder eies og bruges imidlertid et Beløb af c. 43 Tdr. Hartkorn af nogle Selveiergaarde og Huse; men da disses Beboere, skjöndt de ikke boe i Helsingörs By, dog ere ansatte til Grundtaxt i Kjöbstad-Matriklen og svare Communal-Afgifter efter denne, kan denne Deel af Kjöbstaden Helsingörs Grund formentlig ikke betragtes som et Landdistrikt.

Derimod maa det bemærkes, at ved kongl. Reskript af 20. Febr. 1835 (Coll. Tid. for 1835, S. 163) ere Marienlyst

Slot med Tilliggende, Kronborg Fæstning, Kronborg Ladegaard, Kronborg Teglværk og Gaarden Meulenborg, hvilke Steder ligge indenfor Grændserne af Helsingör Kjöbstads Jorder, henlagte fra Kronborg Birk under Helsingör Kjöbstads Jurisdiktion og Politi. Med Hensyn til den geistlige Sogneforbindelse har Helsingörs Magistrat oplyst, at Kronborg Ladegaard allerede ved et kongl. Reskript af 28. Juli 1819 blev henlagt under St. Olai Sogn i Helsingör, medens Kronborg Teglværk og Gaarden Meulenborg endnu henhöre under Tikjöb Sogn (og ikke som i Coll. Tid. l. c. anfört, under Helsingör Kjöbstad).

Hilleröd Kjöbstad har intet Landdistrikt; men Matriklen henförer endog Kjöbstadens Jorder deels under Frederiksborg Slotssogn, deels under Grönholt Sogn, og opförer derfor heller ikke noget Hilleröd Sogn særskilt. I kirkelig Henseende udgjör Kjöbstaden imidlertid et særeget Sogn, der dog har Kirke fælles med Frederiksborg Slotssogn; men Kjöbstaden udgjör en særskilt Commune med en Borgerrepræsentation, medens Slotssognet ligeledes danner en selvstændig Commune med et Sogneforstanderskab som dens særegne Bestyrelse.

Frederikssund Kjöbstad-Commune er ikke forenet med noget Landdistrikt; det synes endog tvivlsomt, om Kjöbstaden i kirkelig Henseende udgjör et særskilt Sogn, da den ingen Kirke har, hvorimod Kjöbstadens Indvaanere söge Udesundby Sogns Kirke og svare Stolestadepenge til denne samt Betaling for Jord til Begravelse paa dens Kirkegaard. Derimod er det uden Indskrænkning tilladt Haandværkere, der have Borgerskab i Frederikssunds Kjöbstad, at bosætte sig i Udesundby; men saadanne Borgere staae dog ikke i nogen Forbindelse med Udesundby Commune, til hvis Fattigkasse de kun svare en Grund-Afgift, forsaavidt de eie Huus og Grund i Udesundby, og höre ellers ganske under de communale Autoriteter i Kjöbstaden. Iövrigt kan bemærkes, at Kjöbstaden Frederikssund intet Hartkorn har, og derfor heller ikke findes opfört i Matriklen som noget særskilt Sogn.

Med **Holbæk** Kjöbstad er der ikke forbundet noget Landdistrikt. (Dog henregner Matriklen Holbæk Ladegaard og en Deel af det tilliggende Böndergods, ialt 99 Tdr. 5 Skpr. 1 Fdk. ½ Alb. Ager og Engs Hartkorn, til Holbæk Sogn, medens saavel Magistraten i Holbæk Kjöbstad som Sogneforstanderskabet i Merlöse Sogn henföre dette Belöb til Merlöse Sogn.)

Med **Kallundborg** Kjöbstad-Commune er der forenet et Landdistrikt, som bestaaer af Hovedgaardene Kallundborg Ladegaard og Lerkenfeld samt Rynkevangs-Husene og Husene paa St. Jörgensbjerg. Dette Landdistrikt har intet særskilt Sogneforstanderskab, men har Communalvæsen, og navnlig Skole- og Fattigvæsen, fælles med Kjöbstaden, uden at være særlig repræsenteret i dens Communalbestyrelse eller i Skole-Commissionen, hvorimod en af Distriktets Beboere har Sæde i Kjöbstadens Fattig-Commission. Landdistriktet udreder for Tiden 1/20 af Udgifterne til Skole- og Fattigvæsenet. Distriktets Folkemængde er 214 Mennesker; dets Hartkorn er c. 86 Tdr. Ager og Eng.

En Deel af Landdistriktet, nemlig St. Jörgensbjerg jordlöse Huse, er ved kongl. Reskr. af 11. Mai 1804 henlagt under Kallundborg Kjöbstads Justits- og Politivæsen; men henhörer med Hensyn til den ordinære Retspleie, Foged-, Skifte- og Auktionsvæsen under Arts og Skippinge Herreders Jurisdiktion, hvorunder ligeledes den övrige Deel af Landdistriktet hörer i enhver retlig Henseende.

Til **Ringsted** Sogn hörer foruden Kjöbstad-Communen tillige en Land-Commune, som bestaaer af Hovedgaarden Ringsted Kloster, Byerne Torped, Eilstrup, Slangerup, Haubyrd, Balstrup og Tolstrup, samt Hulegaarden og Nordgaarden.

Land-Communen har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden, og danner et særskilt Sogneforstanderskab. Folkemængden i Land-Communen udgjör 987 Mennesker; Hartkornet er c. 553 Tdr. Ager og Eng, og c. 2 Tdr. Skovskyld.

Sorö Kjöbstad-Commune er forenet med et Landdistrikt, som bestaaer af Skole- og Opdragelsesanstalten i Sorö, Amts-, Syge- og Fattighuset, Sorö lille Ladegaard og Mölle. Landdistriktet har intet særskilt Sogneforstanderskab, men har Skole- og Fattigvæsen fælles med Kjöbstaden, uden at være særligt repræsenteret i Kjöbstadens Communalbestyrelse eller dens særskilte Commissioner, med Undtagelse af Fattig-Commissionen, hvori en af Landdistriktets Beboere bestandig har Sæde. Folkemængden i Landdistriktet er 340 Mennesker; dets Hartkorn er c. 42 Tdr. Ager og Eng, og c. 3 Tdr. Skovskyld. Landdistriktets hele Hartkorn har i sin Tid tilhört den udstykkede Hovedgaard Sorö lille Ladegaard.

Slagelse Kjöbstads to Sogne bestaae hver for sig foruden af Kjöbstad-Menigheden tillige af en Land-Commune:

1) St. Peders Land-Commune bestaaer af Byerne Landsgrav, Holmstrup og Hyllerup samt den nedlagte og udstykkede Hovedgaard Antvorskov. Den har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden, og danner et selvstændigt Sogneforstanderskab. Folkemængden i Land-Communen udgjör 1350 Mennesker; Hartkornet er c. 418 Tdr. Ager og Eng, og c. 40 Tdr. Skovskyld.

2) St. Mikkels Land-Commune bestaaer af Slagstrup-Husene, Byerne Jernebjerg, Skovsö, Valdby, samt Hovedgaardene Brorupgaard og Valdbygaard med Tilliggende. Den har sit eget Communalvæsen uafhængig af Kjöbstaden, og danner et selvstændigt Sogneforstanderskab. Folkemængden i Land-Communen udgjör 720 Mennesker; Hartkornet er c. 348 Tdr. Ager og Eng og c. 28 Tdr. Skovskyld.

Skjelskör Kjöbstad-Commune er forenet med et Landdistrikt, som bestaaer af de saakaldte „Raadmands-Huse". Landdistriktet har Communalvæsen, navnlig Skole- og Fattigvæsen, fælles med Kjöbstaden, og har intet særligt Sogneforstanderskab, og er ei heller særligt repræsenteret i Kjöbstadens Communalbestyrelse. Folkemængden i Landdistriktet udgjör 19 Mennesker; Hartkornet er c. 5 Tdr. Ager og Eng.

Til **Storehedinge** Sogn hörer foruden Kjöbstad-Communen tillige en Land-Commune, som bestaaer af Hovedgaarden Erikstrup, Avlsgaarden Seinhuus, samt Landsbyerne Renge, Bjelkerup, Sigerslev og Tommestrup.

Land-Communen har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden, og danner et selvstændigt Sogneforstanderskab. Denne i en lang Række af Aar bestaaende Adskillelse, som formentlig er bleven fremkaldt ved Menighedens tiltagende Befolkning, er approberet ved en Cancelli-Skrivelse af 22. November 1844. Tiden for dens Indtrædelse kan imidlertid ikke oplyses, ligesom dens Udförelse ikke synes at være foregaaet efter nogen fast Regel, men snarere efter Vedkommendes subjektive Skjön om hvorvidt man var bedst tjent med at höre til Kjöbstad-Communen eller Land-Communen. (Hovedgaarden Erikstrup, hvis Jorder ligge midt i Kjöbstadens Jorder, hörer saaledes til Land-Communen, medens det nedlagte Kapellaniés Gaard, som ligger i Bjelkerup By, henregnes til de egenlige Kjöbstad-Jorder). At der imidlertid har været en Tid, da Adskillelsen ikke har fundet Sted, kan med Sikkerhed sluttes af flere Data, saasom deraf at den af Frederik den Fjerde byggede offenlige Almueskole, hvori Börnene fra Landsbyerne Bjelkerup og Sigerslev undervistes, var opfört i Kjöbstaden og oprindelig vistnok bestemt for Kjöbstaden og Landet, samt deraf, at den Jord, som var tillagt den residerende Kapellan for Storehedinge Sogn, oprindelig hörte under Landsbyen Bjelkerup. Folkemængden i Land-Communen, der danner tre Skoledistrikter, udgjör 1400 Mennesker; Hartkornet er c. 574 Tdr. Ager og Eng. (Endnu kan bemærkes, at en Deel af Storehedinge Kjöbstads egenlige Jorder, nemlig Storemarken og Overdrevet, ere bebyggede; men at sammes Beboere i enhver Henseende betragtes som Indvaanere i Kjöbstaden).

Præstö Kjöbstad-Commune er forenet med et Landdistrikt, som bestaaer af Hovedgaarden Nysö foruden et Par enkelte nærliggende Gaarde samt endeel Fæste- og Leie-Huse.

Landdistriktet har Communalvæsen, navnlig Skole- og Fattigvæsen, fælles med Kjöbstaden og har intet særligt Sogneforstanderskab eller anden Bestyrelse; men er repræsenteret i Kjöbstadens Communalbestyrelse og særskilte Commissioner paa samme Maade som Kjöbstaden. Landdistriktets Folkemængde udgjör 156 Mennesker; Hartkornet er c. 48 Tdr. Ager og Eng, og c. 4 Skpr. Skovskyld.

Nestved Kjöbstad-Commune er forenet med et Landdistrikt, som bestaaer af Landsbyerne Aaderup og Grimstrup. (I Nestved bestod tidligere to Menigheder, St. Mortens og St. Peders, hvorhos af Landdistriktet Byen Aaderup hörte under St. Mortens Sogn og Byen Grimstrup under St. Peders Sogn; men ved kgl. Reskr. af 27. Juni 1844 blev St. Peders Menighed nedlagt, saa at Nestved Kjöbstad i Forbindelse med Landdistriktet nu kun danner een Menighed.) Landdistriktet har Communalvæsen, og navnlig Skole- og Fattigvæsen, fælles med Kjöbstaden, og har intet særligt Sogneforstanderskab eller anden Bestyrelse. Det er repræsenteret i Kjöbstadens Skole- og Fattig-Commissioner, men deeltager forövrigt ikke i Bestyrelsen af Communens Anliggender. Folkemængden i Landdistriktet udgjör 391 Mennesker; Hartkornet er c. 125 Tdr. Ager og Eng.

Til **Vordingborg** Sogn hörer foruden Kjöbstad-Communen tillige en Land-Commune, som bestaaer af Hovedgaardene Iselingen, Marienlyst og Marienberg, Nyraad Landsby, Græsbjerg, Hulemose, Vintersbölle, Bakkebölle, Knudsby, samt Masned Ö. Land-Communen har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden, og danner et særskilt Sogneforstanderskab. Med Hensyn til Skolevæsenet finder vel et vist Fællesskab Sted, idet Beboerne af Nyraad "Kjöbstad", (som udgjör een Commune med Kjöbstaden Vordingborg, men ligger circa ½ Miil fjernet fra den), benytte Land-Communens Skole, medens omvendt Beboerne i den Deel af Land-Communen, som ligger Vordingborg Kjöbstad nærmest, benytte Kjöbstadens Skole, imod at begge Communer gjensidig tage en forholdsmæssig Deel i hinandens

Udgifter til Skolevæsenet; men uden at den ene Commune er repræsenteret i den andens Skole-Commission. Folkemængden i Land-Communen udgjör 1480 Mennesker. Hartkornet er c. 426 Tdr. Ager og Eng, og c. 20 Tdr. Skovskyld.

Til **Stege** Sogn hörer foruden Kjöbstad-Communen tillige en Land-Commune, som bestaaer af Landsbyerne Lindemark, Tjörnemark, Koster, Nebölle, Bidsinge, Tövelde, Svensmark, Udby og Hovedskov med Landtungen Ulfshale.

Land-Communen har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden og danner et selvstændigt Sogneforstanderskab; i Kjöbstadens Kirke-Inspektion er dog Land-Communen repræsenteret ved et af dens Beboere valgt Medlem. Folkemængden i Land-Communen udgjör 1796 Mennesker; Hartkornet er c. 628 Tdr. Ager og Eng.

Med **Allinge** og **Sandvig** Kjöbstad-Commune er der forenet et Landdistrikt, som bestaaer af Hammersholm (eller Hammerhuus Slots Ladegaard, ogsaa kaldet Slots-Vangegaard) med dertil hörende Huse, den saakaldte Slotslyng, og Hammeren med de der beliggende Fyroppasser-Boliger, hvilke Steder ifölge Indenrigsministeriets Resolution af 1. Febr. 1850 ere at ansee som et i communal Henseende med Allinge og Sandvig Kjöbstad-Commune forbundet Landdistrikt. Det har Communalvæsen, navnlig Skole- og Fattigvæsen, fælles med Kjöbstad-Communen og har ikke noget særskilt Sogneforstanderskab eller anden Bestyrelse; men dets Beboere maa nu kunne være berettigede til at vælges til Medlemmer af Kjöbstadens Communalbestyrelse og dens særskilte Commissioner. Landdistriktet udgjör forövrigt i andre Henseender, saasom Skattevæsen, Deeltagelse i Udmarksjorden o. s. v. en Deel af Olsker Sogn. Dets Folkemængde udgjör 50 Mennesker; Hartkornet er c. 23 Tdr. bornholmsk Hartkorn (eller c. 16 Tdr. almindelig Hartkorn) Ager og Eng.

(Landdistriktet danner tilligemed Allinge og Sandvig Kjöbstad-Commune det saakaldte Hammershuus Birk, der er forbundet med Nörre Herreds Jurisdiktion.)

Aakirkeby Kjöbstad-Commune staaer i Forbindelse med en Land-Commune, som begge tilsammen danne eet Kirke-Sogn. Disse to Communer have dog fælles Skolevæsen, og i Skolebestyrelsen have foruden Præsten saavel Medlemmer af Kjöbstadens Communalbestyrelse som af Land-Communens Bestyrelse Sæde. Forövrigt har Land-Communen sit særskilte Communalvæsen og danner et selvstændigt Sogneforstanderskab. Folkemængden i Aaker Land-Commune udgjör 1956 Mennesker; Hartkornet er c. 926 Tdr. bornholmsk Hartkorn (eller c. 638 Tdr. almindelig Hartkorn) Ager og Eng.

Til **Nykjöbing** Sogn (paa Falster) hörer foruden Kjöbstad-Communen tillige et Landdistrikt, som bestaaer af nogle i Kjöbstadens umiddelbare Nærhed liggende Steder, Slotsgrunden samt Gaardene Vestensborg og Eiegod. Landdistriktet har Skole- og Fattigvæsen fælles med Kjöbstaden, og er derfor repræsenteret ved een af dets Beboere saavel i Skole-Commissionen som i Fattig-Commissionen. Til de aarlige Udgifter til Skole- og Fattigvæsen bidrager Landdistriktet en Qvotadeel, der lignes paa Beboerne af dets Forstanderskab, som navnlig med Hensyn til denne Ligning blev oprettet for nogle Aar siden. Da Landdistriktet imidlertid ikke har særskilt Skole- og Fattigvæsen, der ere de væsenligste Communalforhold, kan det neppe siges at danne en Commune, skjöndt det har et Forstanderskab. Folkemængden i Landdistriktet udgjör 670 Mennesker; Hartkornet er c. 86 Tdr. Ager og Eng, og c. 5 Tdr. Skovskyld.

Maribo Kjöbstad-Commune er forenet med et Landdistrikt som bestaaer af Hovedgaarden Maribo Ladegaard og Landsbyen Refshale. Landsbyen har Communalvæsen, og navnlig Skole- og Fattigvæsen, fælles med Kjöbstaden og har intet særligt Sogneforstanderskab, men er repræsenteret saavel i Kjöbstadens Skole-Commission som i Fattig-Commissionen ved een af dets Beboere. Folkemængden i Landdistriktet udgjör 155 Mennesker; Hartkornet er c. 98 Tdr. Ager og Eng, og c. 7 Skp. Skovskyld.

Til **Saxkjöbing** Sogn hörer foruden Kjöbstad-Communen tillige en Land-Commune, som bestaaer af Landsbyerne Rersö, Rörbæk, Oureby samt Hovedgaarden Ourebygaard.

Land-Communen har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden, og danner et selvstændigt Sogneforstanderskab. Folkemængden i Land-Communen udgjör 1016 Mennesker; Hartkornet er circa 342 Tdr. Ager og Eng, og circa 8 Tdr. Skovskyld.

Til **Nysted** Sogn hörer foruden Kjöbstad-Communen tillige en Land-Commune, som bestaaer af Hovedgaarden Aalholm samt Landsbyerne Vandtore og Taagense.

Land-Communen har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden, og danner et selvstændigt Sogneforstanderskab. Folkemængden i Land-Communen udgjör 701 Mennesker; Hartkornet er circa 335 Tdr. Ager og Eng, og circa 18 Tdr. Skovskyld.

Rödby Kjöbstad har intet Landdistrikt. (Dog maa bemærkes, at en Deel af Kjöbstadens egenlige Jorder ere bebyggede; men i communal Henseende har der hidtil ikke dannet sig noget Landdistrikt i Modsætning til Kjöbstad-Communen).

Til **Nakskov** Sogn hörer foruden Kjöbstad-Communen tillige en Land-Commune, som bestaaer af Landsbyerne Krukholm og Abildtorpe, samt nogle enkelte Steder.

Land-Communen har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden og danner et selvstændigt Sogneforstanderskab. Folkemængden i Land-Communen udgjör 213 Mennesker; Hartkornet er c. 63 Tdr. Ager og Eng.

Odense Kjöbstad bestaaer af tre Sogne, nemlig Frue Sogn, St. Knuds Sogn og St. Hans Sogn. Foruden Kjöbstad-Menigheden hörer der til hver af de to sidstnævnte tillige et Landdistrikt, og til Frue Sogn en Land-Commune.

1) St. Knuds Sogns Landdistrikt bestaaer af Landsbyerne Bulbro og Hunderup samt nogle Parceller. Land-

distriktet har ikke noget særligt Sogneforstanderskab, men har Fattigvæsen fælles med Kjöbstaden, og een af Landdistriktets Beboere er tilförordnet som Medlem af Odense Fattig-Commission, der reparterer Distriktets Bidrag til Fattigvæsenet. Landdistriktet har derimod sit eget Skolevæsen, hvis Udgifter ere Kjöbstadens Skole-Commission uvedkommende. Folkemængden i Landdistriktet udgjör 323 Mennesker; Hartkornet er c. 172 Tdr. Ager og Eng, og c. 2 Fdk. Skovskyld.

2) Frue Sogns Land-Commune bestaaer af Landsbyerne Biskorup, Eiby og Killerup, samt Blangstedgaard og nogle Parceller. Land-Communen danner et selvstændigt Sogneforstanderskab, og har sit eget Skolevæsen og övrige Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden. Land-Communens Bidrag til Fattigvæsenet indbetales vel i Odense Kjöbstads Fattigkasse, hvorfor et Medlem af Land-Communen er tilförordnet Odense Fattig-Commission; men dette Bidrag reparteres af Sogneforstanderskabet, og kommer alene Communens egne Fattige tilgode. Folkemængden i Land-Communen udgjör 480 Mennesker; Hartkornet er c. 264 Tdr. Ager og Eng.

3) St. Hans Sogns Landdistrikt bestaaer af Hovedgaardene Aalykkegaard og Marienlund, Landsbyen Skibhusene samt nogle Parceller. Landdistriktet har ikke noget særskilt Sogneforstanderskab; men det har Fattigvæsen fælles med Odense Kjöbstad, og een af Landdistriktets Beboere er tilförordnet som Medlem af Odense Fattig-Commission, der reparterer Distriktets Bidrag til Fattigvæsenet. Landdistriktet har derimod sit eget Skolevæsen, hvis Udgifter ere Kjöbstadens Skole-Commission uvedkommende. Folkemængden i Landdistriktet udgjör 492 Mennesker; Hartkornet er c. 194 Tdr. Ager og Eng, og c. 5 Skpr. Skovskyld.

Bogense Kjöbstad har intet Landdistrikt. (Paa Kjöbstadens Udjorder, nemlig den saakaldte Almindemark, Kræmmerkrog og Fogense Mark, ere imidlertid opförte 22 Huse, hvis Beboere

dog ansees som Indvaanere af Bogense Kjöbstad, under hvis Communalbestyrelse de ogsaa ganske henhöre; ligesom de ogsaa udrede Skatter og Afgifter til Kjöbstadens Commune.)

Til **Middelfart** Sogn hörer foruden Kjöbstad-Communen tillige et Landdistrikt, som bestaaer af Hovedgaarden Hindsgavl og Öen Fænö. — Landdistriktet har Skole- og Fattigvæsen fælles med Kjöbstaden, og udreder for Tiden 1/8 af Udgifterne til Skolevæsenet og 1/7 af Udgifterne til Fattigvæsenet; og det er repræsenteret ved et af Beboerne valgt Medlem i Kjöbstadens Skole- og Fattig-Commissioner, men ikke i Kjöbstadens övrige Communalbestyrelse. Landdistriktet har vel siden forrige Aars Begyndelse erholdt et særskilt Sogneforstanderskab; men da det ikke har sit eget Skole- og Fattigvæsen, som ere de væsenligste Communalforhold, synes det ikke at kunne siges at danne en selvstændig Commune. Folkemængden i Landdistriktet udgjör 245 Mennesker; Hartkornet er c. 111 Tdr. Ager og Eng, og c. 1 Td. Skovskyld.

Til **Assens** Sogn hörer foruden Kjöbstad-Communen tillige en Land-Commune, som bestaaer af den under Grevskabet Wedellsborg henhörende Ö Baagö.

Land-Communen har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden, og danner et selvstændigt Sogneforstanderskab; Folkemængden i Landcommunen udgjör 238 Mennesker; Hartkornet er c. 87 Tdr. Ager og Eng.

Til **Nyborg** Sogn hörer foruden Kjöbstad-Communen tillige en Land-Commune, som almindelig kaldes "Hjulby Sogn" og bestaaer af Landsbyen Hjulby samt Öen Sprogö.

Land-Communen har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden og danner et særskilt Sogneforstanderskab; dog maa bemærkes, at Land-Communen ingen særlig Skole har, men at Börnene fra den Kjöbstaden nærmest liggende Deel af Land-Distriktet söge Nyborg Kjöbstads Almueskole, og fra den fjernere Deel af samme Avnslev Sogns Skole;

hvorved dog ikke er begrundet nogen Communalforbindelse med Kjöbstaden. Med Hensyn til Rets- og Politivæsenet hörer Land-Communen under Vinding Herreds Jurisdiktion. Folkemængden i Land-Communen udgjör 464 Mennesker; Hartkornet er c. 92 Tdr. Ager og Eng.

Svendborg Kjöbstad har intet Landdistrikt. (Paa Byens uudskiftede Jorder ere imidlertid opförte nogle Huse, hvis Beboere vel boe udenfor Kjöbstadens egentlige Grændse, men dog i enhver Henseende ansees som Indvaanere af Kjöbstaden.)

Faaborg Kjöbstad-Commune er forenet med et Landdistrikt, som bestaaer af Öen Björnö. Landdistriktet har Fattigvæsen fælles med Kjöbstaden, og Beboerne deeltage i de aarlige Udgifter til Fattigvæsenet efter Ligning; derimod har det sit eget Skolevæsen, der forestaaes af to Skoleforstandere, og sin egen Skolekasse, der ikke staaer i nogen Forbindelse med Kjöbstadens. Landdistriktet har intet Sogneforstanderskab, og er heller ikke repræsenteret i Kjöbstadens Communalbestyrelse eller dens særskilte Commissioner, navnlig ikke i Fattig-Commissionen. Öen tilhörer iövrigt Baroniet Holstenhuus, og er henlagt under Baroniets Birks Jurisdiktion. Folkemængden paa Öen udgjör 84 Mennesker; Hartkornet er c. 28 Tdr. Ager og Eng.

Rudkjöbing Kjöbstad har intet Landdistrikt. (Paa Byens yderste Jorder findes vel nogle Huse; men disses Beboere ansees i alle Henseender som Indvaanere af Kjöbstaden, og nyde samme communale Rettigheder som Beboerne af Bygrunden. Kun med Hensyn til Jordens Beskatning bestaaer den Forskjel, at medens der af den ældre Bygrund ikke ydes nogen Afgift til Staten, men kun en Bygningsafgift, forsaavidt den er bebygget, svares derimod af de saakaldte Byjorder, uanseet om de ere bebyggede eller ikke, Skat som af andre Kjöbstadjorder efter Hartkorn.)

Skagens Kjöbstad-Commune er forenet med et Landdistrikt, som almindelig kaldes "Skagsogn" og bestaaer af Stederne Tranestedet, Karred, Lundholm, Hesselholdt, Hulsig og Klarup. Landdistriktet har Fattigvæsen fælles med Kjöbstaden, under hvis Jurisdiktion det ogsaa henhörer, men er med Hensyn til Skolevæsen og Lægdsvæsen henlagt under det tilgrændsende Raabjerg Sogn. Landdistriktet har intet særskilt Sogneforstanderskab eller anden Bestyrelse, og er heller ikke repræsenteret i Kjöbstadens Communalbestyrelse eller dens særskilte Commissioner; dog maa det antages, at en af dets Beboere valgt Repræsentant er berettiget til at have Sæde i Fattig-Commissionen, hvilket imidlertid aldrig har fundet Sted, fordi der i mange Aar ikke er bleven udredet Understöttelse fra Fattigvæsenet til nogen Beboer af Landdistriktet, hvis Bidrag til Communens fælles Fattigvæsen indtil videre er bestemt til en fast Sum af 30 Rbd. aarlig. Iövrigt pleier Kjöbstadens Communalbestyrelse i Sager, som angaae Landdistriktets særskilte Interesser, at henvende sig gjennem den i Landdistriktet ansatte Sognefoged til Beboerne, som da i hver Sag enten samtlige give Möde eller sende Udvalgte til Möde med Borgerrepræsentationen. Folkemængden i Landdistriktet udgjör 65 Mennesker; Hartkornet er c. 7 Tdr. Ager og Eng.

Frederikshavns Kjöbstad-Commune er forenet med et Landdistrikt, som bestaaer af Apholmen, Koldaaen, Rimmen og nogle andre Steder. Landdistriktet har Communalvæsen, og navnlig Skole- og Fattigvæsen, fælles med Kjöbstaden, og har intet særskilt Sogneforstanderskab eller anden Bestyrelse. Landdistriktets Beboere have ikke Borgerskab i Kjöbstaden, og ere saaledes ikke valgberettigede ved Valg til Communalbestyrelsen, og de ere heller ikke hidtil repræsenterede i Kjöbstadens særskilte Commissioner, i hvilken Henseende dog er paatænkt en Forandring. Folkemængden i Landdistriktet udgjör 87 Mennesker; Hartkornet er c. 4 Tdr. Ager og Eng.

Hjörring Kjöbstad har intet Landdistrikt. (Dog kan bemærkes, at Beboerne af den tæt op til Byen liggende Bidstrup Mark af Annexsognet St. Oluf, samt nogle faa ved St. Olufs og St. Hans Kirkegaarde liggende Huse, have Skole- og Fattigvæsen fælles med Kjöbstaden, uden at være særligt repræsenterede i dennes særskilte Commissioner; men Beboerne af disse Huse henregnes iövrigt i enhver Henseende til de nævnte St. Olufs og St. Hans Annexsogne, der i Forening med hinanden danne et selvstændigt Sogneforstanderskab.)

Til **Sæby** Kjöbstad hörer et saakaldet Landdistrikt, som dog kun bestaaer af Gaarden Sönder-Solsbæk, der ligger i Volstrup Sogn i nogen Afstand fra Kjöbstaden. Med Hensyn til Communalvæsen henhörer dette Landdistrikt, der kun indbefatter 9 Mennesker, ganske under Kjöbstadens Communalbestyrelse.

Til **Thisted** Sogn hörer foruden Kjöbstad-Communen tillige en Land-Commune, som bestaaer af Byerne Tingstrup, Faartoft og Torp, samt nogle enkelte Gaarde.

Land-Communen har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden, og danner et særskilt Sogneforstanderskab. Folkemængden i Land-Communen udgjör 341 Mennesker; Hartkornet er c. 167 Tdr. Ager og Eng.

Nykjöbing Kjöbstad-Commune (paa Mors) er forenet med et Landdistrikt, som bestaaer af Hovedgaarden Dueholm med Mölle samt nogle andre Steder. Landdistriktet har Communalvæsen, og navnlig Skole- og Fattigvæsen, fælles med Kjöbstaden, og har intet særskilt Sogneforstanderskab eller anden Bestyrelse, og er heller ikke særligt repræsenteret i Kjöbstadens Communalbestyrelse. Dog er en af Landdistriktets Beboere Medlem af Raadstue-Inspektionen, og en Anden af Revisionen for Commune-Regnskaberne. Folkemængden i Landdistriktet udgjör 153 Mennesker; Hartkornet er c. 59 Tdr. Ager og Eng.

Til hver af **Aalborg** Kjöbstads to Sogne hörer foruden Kjöbstad-Menigheden tillige en Land-Commune.

1) Budolfi Sogns Land-Commune, der almindelig kaldes "Hasseriis", bestaaer af Byerne Hasseriis, Sofiendal og Skalborg samt Gaardene Scheelsminde og Vesterladegaard med Parceller. Land-Communen har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden og danner et særskilt Sogneforstanderskab. Folkemængden i Land-Communen udgjör 623 Mennesker; Hartkornet er circa 221 Tdr. Ager og Eng.

2) Frue Sogns Land-Commune bestaaer af den i Liimfjörden beliggende Ö Egholm og hörer under Kjær Herreds Jurisdiktion. Öen har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden og danner et særskilt Sogneforstanderskab. Folkemængden i Land-Communen udgjör 142 Mennesker; Hartkornet er c. 42 Tdr. Ager og Eng.

Viborg Domsogn er forenet med et Landdistrikt, som bestaaer af Gaardene Nörgaard, Loldrup Gaarde og Tougaard, og benævnes „Graabrödre Landsogn", da det tidligere hörte til den nu nedlagte Graabrödre eller Nörre-Sogns Menighed i Viborg. Landdistriktet har Skole- og Fattigvæsen fælles med Domsognet i Viborg, til hvis Udgifter det bidrager, og det har intet særskilt Sogneforstanderskab eller anden Bestyrelse, ligesom det heller ikke er repræsenteret i Kjöbstadens Communalbestyrelse eller dens særskilte Commissioner. Landdistriktet er iövrigt henlagt under Nörlyng-Fjends Herreders Jurisdiktion. Folkemængden i Landdistriktet udgjör 39 Mennesker; Hartkornet er c. 11 Tdr. Ager og Eng.

Til **Skive** Sogn hörer foruden Kjöbstad-Communen tillige en Land-Commune, som bestaaer af Gaardene Gammel- og Ny-Skivehuus, Byerne Lund og Vinde (i Hindborg Herred), samt Jægerriis, Bilstrup og nogle enkelte Steder (i Fjends Herred).

Land-Communen staaer ikke i nogen communal Forbindelse med Skive Kjöbstads Communalbestyrelse, men danner

i Forening med Annexsognet Resen en selvstændig Commune, som har sit særskilte Sogneforstanderskab. Folkemængden i Land-Communen udgjör 440 Mennesker; Hartkornet er c. 169 Tdr. Ager og Eng.

Til **Mariager** Sogn hörer foruden Kjöbstad-Communen tillige en Land-Commune, der henhörer under Onsild-Gjerlev Herreders Jurisdiktion, og bestaaer af Hovedgaarden Mariager-Kloster med Parceller, samt Byerne Hou, Fladberg, Trinnerup, Alstrup, Fjelsted og Katberg.

Land-Communen har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden og danner et selvstændigt Sogneforstanderskab; den udgjör to Skoledistrikter, og har tidligere udgjort to Kirkesogne (Hou og Alstrup) og benævnes derfor endnu almindelig "vestre og östre Landsogn". Folkemængden i Land-Communen udgjör 682 Mennesker; Hartkornet er c. 237 Tdr. Ager og Eng, og c. 1 Td. Skovskyld.

Til **Randers** eller St. Mortens Sogn hörer foruden Kjöbstad-Communen saavel et Landdistrikt som en Landcommune, der begge henhöre under Nörhald-Stövring-Galten Herreders Jurisdiktion.

1) St. Mortens östre Landdistrikt (i Stövring Herred) kaldes ogsaa "Dronningborg Distrikt", og bestaaer af Hovedgaarden Dronningborg og Bjellerup Ladegaard med Parceller. Landdistriktet har Fattigvæsen fælles med Kjöbstaden og har ingen særlig Repræsentation; med Hensyn til Skolevæsen er det henlagt under Gimminge-Lem Pastorat. Folkemængden i Landdistriktet udgjör 115 Mennesker; Hartkornet er c. 117 Tdr. Ager og Eng.

2) St. Mortens söndre Land-Commune (i Galten Herred), kaldes almindelig "Vorup Sogn", (da det tidligere har udgjort et selvstændigt Kirkesogn), og bestaaer af Vorup By, som har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden og danner et selvstændigt Sogneforstanderskab. Folkemængden i Land-Communen udgjör 492 Mennesker; Hartkornet er c. 101 Tdr. Ager og Eng.

Til **Grenaa** Sogn hörer foruden Kjöbstad-Communen tillige en Land-Commune, som almindelig kaldes "Gammel-Sogn" (da det tidligere har udgjort et selvstændigt Kirkesogn), og bestaaer af Byerne Dolmer, Aastrup og Bredstrup.

LandCommunen har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden og danner et selvstændigt Sogneforstanderskab. Folkemængden i Land-Communen udgjör 390 Mennesker; Hartkornet er c. 159 Tdr. Ager og Eng.

Ebeltoft Kjöbstad-Commune er forenet med et Landdistrikt, som bestaaer af Byerne Skovgaarde og Elsegaarde samt Öen Hjelmen. Landdistriktet har Skole- og Fattigvæsen fælles med Kjöbstaden og har ikke nogen særlig Communalbestyrelse. Folkemængden i Landdistriktet udgjör 154 Mennesker; Hartkornet er c. 87 Tdr. Ager og Eng.

Skanderborg Kjöbstad-Commune er ikke forbundet med noget Landdistrikt. (Matriklen henregner vel Skanderborg Slotsgrunds Hestehave og Dyrehave med c. 22 Tdr. Hartkorn til Skanderborg Sogn; men saavel Communalbestyrelsen i Skanderborg Kjöbstad som Sogneforstanderskabet i Annexsognet Skanderup henföre disse Jorder til Skanderup Sogn).

Veile Kjöbstad-Commune er forenet med et Landdistrikt, som bestaaer af Gaarden Petersholm og en Deel omliggende Huse, hvis Forbindelse med Kjöbstaden hidrörer fra at det oprindelig er en gammel Ladegaard, som i sin Tid har tilhört Byen. Landdistriktet har Communalvæsen, og navnlig Skole- og Fattigvæsen, fælles med Kjöbstaden, til hvis Commune-Udgifter dets Beboere bidrage, uden at være repræsenterede i Communalbestyrelsen eller de særskilte Commissioner. Med Hensyn til Politi- og Retsvæsen henhörer Landdistriktet under Nörvang-Tyrild Herredsfogderi. Folkemængden i Landdistriktet udgjör 62 Mennesker; Hartkornet er c. 26 Tdr. Ager og Eng, og c. 3 Skpr. Skovskyld.

(Paa Veile Kjöbstads egenlige Jorder, navnlig Nörre- og Söndermark, ere vel opförte en Deel Steder, men disses Beboere ansees i enhver Henseende som Indvaanere af Kjöbstaden.)

Til **Fredericia** Trinitatis Sogn hörer foruden Kjöbstad-Menigheden tillige en Land-Commune, som bestaaer af Landsbyerne Stoustrup og Igum, og almindelig benævnes "Ullerup Sogn", da Kjöbstaden er bygget paa en af dette Sogn tagen Grund, hvorimod det nu paa Grund af den kirkelige Forbindelse med Trinitatis Sogn ogsaa benævnes "Trinitatis Landsogn".

Land-Communen har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden og danner et særskilt Sogneforstanderskab. I verdslig Henseende henhörer det under Elbo-Holmans Herredsfogderi. Folkemængden i Land-Communen udgjör 310 Mennesker; Hartkornet er c. 156 Tdr. Ager og Eng, og c. 1 Skp. Skovskyld.

(Paa Fredericia Bymark findes en Deel Steder, hvis Beboere dog i enhver Henseende ansees som Indvaanere af Kjöbstaden.)

Kolding Kjöbstad-Commune er forenet med et Landdistrikt, som bestaaer af nogle Steder paa den saakaldte Kolding Slotsgrund, der er det gamle Koldinghuus Slots Ladegaard. Landdistriktet har Skole- og Fattigvæsen fælles med Kjöbstaden, og er repræsenteret i Fattig-Commissionen ved Sognepræsten og en af Lodseierne. Begge Repræsentanter bestemme i et fælles Möde med Kjöbstadens Communalbestyrelse Landdistriktets Andeel i de fælles aarlige Udgifter, hvorimod den særskilte Ligning paa Distriktets Beboere alene foretages af de nævnte Repræsentanter. Folkemængden i Landdistriktet udgjör 71 Mennesker; Hartkornet er c. 29 Tdr. Ager og Eng.

Ringkjöbing Kjöbstad-Commune er forenet med et Landdistrikt, som bestaaer af den saakaldte Hedegaardsmark. Landdistriktet har Fattigvæsen fælles med Kjöbstaden og har ikke noget særskilt Sogneforstanderskab, ligesom det heller ikke er særligt repræsenteret i Kjöbstadens Communalbestyrelse.

Paa Grund af den kirkelige Forbindelse med Kjöbstaden svarer Landdistriktet Tiende til dennes Kirke. Med Hensyn til Skolevæsenet hörer det under Velling Sogn. Folkemængden i Landdistriktet udgjör 31 Mennesker; Hartkornet er c. 4 Tdr. Ager og Eng.

Til **Varde** Sogn hörer foruden Kjöbstad-Communen tillige en Land-Commune, som bestaaer af Hovedgaarden Lunderup og Landsbyerne Meils og Orten (i Vester-Horne Herred), og Gjellerup (i Skads Herred).

Land-Communen har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden og danner et selvstændigt Sogneforstanderskab. Folkemængden i Land-Communen udgjör 381 Mennesker; Hartkornet er c. 137 Tdr. Ager og Eng.

Ribe Kjöbstad danner to Kirkesogne, Domsognet og St. Katrine Sogn. Til det förstnævnte hörer foruden Kjöbstad-Menigheden tillige en Land-Commune, og til St. Katrine Sogn tillige et Landdistrikt.

1) Domkirkesognets eller Frue Land-Commune, som ogsaa kaldes "Öster-Vedsted Fogderi", bestaaer af Öster-Vedsted By med Gaardene Indre-Bjerrum og Klaaby, og har sit eget Communalvæsen uafhængigt af Kjöbstaden og danner et selvstændigt Sogneforstanderskab. Folkemængden i Land-Communen udgjör 174 Mennesker; Hartkornet er c. 105 Tdr. Ager og Eng.

2) St. Katrine Sogns Landdistrikt, som bestaaer af Byerne Lystrup, Tved og Tange, har fælles Fattigvæsen med Kjöbstaden, i hvis Fattig-Commission det er repræsenteret ved tvende Medlemmer, nemlig et fra Lystrup og et fra Tved og Tange, men har ikke noget særskilt Sogneforstanderskab og er heller ikke repræsenteret i Kjöbstadens Communalbestyrelse. Landdistriktet har derimod sit eget Skolevæsen uafhængigt af Kjöbstaden. Folkemængden i Landdistriktet udgjör 350 Mennesker; Hartkornet er c. 147 Tdr. Ager og Eng.

De Kjöbstæder, som slet ikke ere omtalte eller nævnte i det Foregaaende (nemlig Kjöbenhavns Commune samt følgende Kjöbstad-Communer: Nykjöbing i Ods Herred, Korsör, Stubbekjöbing, Kjerteminde, Nibe, Hobro, Aarhuus, Horsens, Holstebro og Lemvig) ere uden communal Forbindelse med noget Landdistrikt.

Det statistiske Bureau i November 1851.

A. Bergsöe.

Til
Indenrigsministeren.